

14. fejezet

1. A nyelv az egyik hipotézis szerint a gesztusokból fejlődött ki. A jobbkezesség a nyelv főként bal félteke lokalizációjával is összefüggésben van.

2. Broca afázia: a, d, e: nyelvtanilag helytelen szerkezetek, viszonylag ép szókincs
Wernicke: b, c: nyelvtanilag viszonylag ép, a lexikon sérült: „halandzsá”

3. bal agyfélteke: a, d
jobb félteke: b, c, e

4. Az elemzett szöveg:

Vizsgáló: *Mi történt magával?*

Volt egy ágy, amin **fekő**..vagy nem, hanem.. állt.. hanem **fekő**.. **feküdt** és egyszer csak ujjamban nézem [főnév-tárgyeset], így mi fordult meg?.. nem tudó, hogy mi van? És akkor így **néző**.. **nézem**, **jo..jo.. nem bírom** mozdítani [főnév-tárgyeset], **nem bírtam** egyszer ..akkor megmozdulok a kezzel.. azt **váó**.., **vártam** a [főnév-alanyeset] nem mozdulni a kezem meg a testem. És nem tudó, hogy mi van! Egy olyan fél perc.. vegy nem.. egy órára,..hogy hát mondom, várni nem **kellni**.. **kellni**.. egy orvos. És meg...beszéltük, hogyhát ugye ő is, meg a másik is [ige]..mer ..mintha máskor, szóval mindig a fár.. háztól lejjebb, ott van a kórház... Vittig úgy van ismerek pár orő.. voő ..., hogy **mindig, mindig**, oda jártál,.....**megisment, elismertem** de mondom várjunk. De nem mehet így, és akkor vittig másnap...[ige] Vagy nem! Hanem más, nem jól mondom, hanemszóval átmentünk az izébe,.....tehát így konkrétan..a.. olyan kényelemtől(ő) már megmondani a.[főnév-tárgyeset] na. Egy bizonyos réteg, egy olyan....**fél-háromnegyed tíz, tíz** óra fele amikor már éreztem [főnév-tárgyeset],na. És aztán **el is vertek**.., **el is vitték**

Vizsgáló: *Mi a szakmája?*

Autószerelőt(ő)..., ezt mondtam. De nem izéltem mert **nem tudtam** hova. **Nem tudtam** elhelyezkedni. **Hol...hol... indulni**.. **indulok**.

a) kérdés: Megjelölve a [J]-ekben a szövegben. Például: [főnév-tárgyeset] .

b) Megoldás: **ALLÓ félkövérrel a szövegben.**

c) Mivel elsöre sikertelen egyes szavak produkciója, ezért a vizsgálati személy újra próbálja mondani.

d) Megoldás: az esetrag hiánya: ő-val, a téves esetrag pedig (ő)-al jelölve a szövegben.

Igen. Többször is megpróbál javítani, ezért ismét meg újra meg újra mondatrészelteket, hogy a többszöri próbálkozás révén javítani próbáljon.

e) Agrammatikus Broca afáziát.

5.

a) *Küld, Sándor, képeslapot, Marinak*

b) Nem!

c) Ha nem is pontosan, szó szerint, de részletekben, több próbálkozás során, végül is igen.

d) *Sándor*: a célmondat alánya.

e) Először a *jött* igét használta, amely mozgást jelentő ige, mint a *küld*, de nem tárgyas. Majd az *írta* igét alkalmazta, (amely már tárgyas ige és tárgyas ragozásban van.

f) Először az *írta* ige jelentésében, amely összefüggésben lehet a *képeslap* jelentésével. Azonban a beteg nem volt képes előhívni a *képeslap*-ot magát. A *képeslap* tárgy eset ragját (-t) többször

említette, de a tartalmas szó (a *képeslap*) **nélkül**. A tárgyeset ragját névmásokhoz kapcsolta (**az-t, mi-t**). Azután a *ment* igével próbálkozott, majd a *hozta* igealakot említette (ezt is a tárgyas ragozásban, ami a tárgyra utal). A *hozta* ige tulajdonságai, jelentése közel állnak a *küld*-höz

g) A célmondatbeli *képeslap*.

h) A beteg nem volt képes felidézni, hogy milyen tartalmas szó lehetett a tárgy. Ekkor a tesztelést végző személy segítőtleg közbeszólt: *képeslap*, így a beteg ismét hallotta az eredeti főnevet, de alanyesetben, toldalék nélkül. Erre olyan nem létező szavakkal válaszolt, amelyek hangalakja hasonlított a *képeslap*-éra. Egyúttal mindegyikük a tárgyeset ragjával volt ellátva (*épetlapot, épeslapot, édeslapot*). Majd egy eszközhatározói ragos névmást hallott a vizsgálótól (*Mit csinált vele?*). Erre is a tárgyeset ragjának említésével reagált, de erre az időpontra már képes volt az eredeti tartalmas szót is megismételni és a tárgyeset ragját hozzákapcsolni e tartalmas szóhoz (*képeslapot*).

i) Mert a beteg válaszaiban a főnevek **ragjait önmagukban** hamarabb voltak képesek említeni, mint magukat a főneveket (az esetraggal egybekapcsolva). Ezt látjuk a tárgyeset ragja és a *képeslap* előhívása közötti idői viszonyban. A vizsgálati személy ragaszkodott az egyszer már sikeresen megtalált esetraghoz, így a tárgyeset ragjához.

j) Itt az i) feladatban vizsgált jelenséghez hasonló figyelhetünk meg a *-nak/nek* rag megemlítése és a *Mari* főnév között. A beteg megismétli a ragot, de nem képes az eredeti főnevet (*Mari*) hozzákapcsolni, helyette találmányra választ egy másik, egyébként alkalmas főnevet (a *gyerekeknek*).

k) A vizsgálati személy válaszai a ragok és a tartalmas főnevek emlékezetbeli elérése közötti **aszinkronitást, össze nem egyeztetettséget** tükrözik.

6. Az elemzett szöveg:

Vizsgálati személy: *Igen ez együtt volt egy drágerva utcába, ez a baj amikor itt szépen ki kell fejezni, hogy én voltam neki a vorfi, nem tom kimondani neki szépen úgy látszik, de tudom, ő kecsé, nem ez a gyávré, nem, nem jól mondom.*

Vizsgálati személy: *Ja sárkány, ez egy sárkány kocsat láttam egy kollany férfivel együtt, és egy firfol gyaludával együtt, és láttam férfi az ilot evenyt, hát én nem tudom k..eztet kimondani. Akkor mé tán haza köle vlot egy fiatalember, egy fiatal férfi, aki setcet a gányban és egy vége mondjam tovább, hogy volt? Hajjós hajjós utcába, nem egy gyáf ugy kell mondani ami szép, szépen kell kimondani, hogy nekem, hogy a nyár. nyári.. hogy valami szépen snyála mondja hogy, fát fát nem tyenni hejő jejőj. na, hogy mondjam nyári vécsébe, folyóba? Hogy jól ki kimondani szevedet az...*

a) A szövegben félkövérrel jelölve.

b) A szövegben aláhúzott álló karakterrel jelölve.